

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως :10/2015
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ ΣΤ'

Συνεδρίαση της 20^{ης} Ιανουαρίου 2015

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Πέτρος Τριανταφυλλίδης, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ..

Μέλη: Ιωάννης Διονυσόπουλος, Παρασκευάς Βαρελάς, Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Βασιλική Τύρου, Κουήν-Τακουή Χουρμουζιάν, Ελένη Σβολοπούλου, Ευαγγελία Σκαλτσά, Αγγελική Καστανά και Σταύρος Σπυρόπουλος, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Αγγελική Καστανά, Νομική Σύμβουλος του Κράτους.

Αριθμός Ερωτήματος: ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΜΜΠΚ/ΤΗΜ/74202/8481/510/86/18-3-2014 έγγραφο του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού / Γενικής Διεύθυνσης Αναστήλωσης και Τεχνικών Έργων / Διεύθυνσης Μελετών Μουσείων και Πολιτιστικών Κτιρίων.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται : **α)** Εάν η Υπηρεσία πρέπει να προβεί στην πληρωμή του 11^{ου} λογαριασμού, που αφορά στο έργο «Εκπόνηση της αρχιτεκτονικής, στατικής Η/Μ μελέτης και των τευχών δημοπράτησης για την Αξιοποίηση του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου Αίγινας και τη μετατροπή του σε Διαχρονικό Μουσείο» και ο οποίος υποβλήθηκε μετά την έκδοση της υπ' αρ.1100/2002 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών και **β)** Εάν οφείλονται τόκοι υπερημερίας επί του ποσού του 11^{ου} λογαριασμού και μάλιστα από 13-6-2003, όπως ζητούν με επιστολή τους οι μελετητές.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος, το ΣΤ' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, γνωμοδότησε ως ακολούθως:

.....

I. Με το προαναφερόμενο έγγραφο του ερωτήματος και τα συνοποβληθέντα στοιχεία δίδεται το ακόλουθο ιστορικό:

Με την υπ' αριθμ. 63131/1579/21-12-1995 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ανατέθηκε η εκπόνηση της αρχιτεκτονικής, στατικής Η/Μ μελέτης, καθώς και των τευχών δημοπράτησης για την «Αποκατάσταση του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου (φυλακές) Αίγινας και μετατροπή του σε Διαχρονικό Μουσείο» στα συμπράττοντα γραφεία μελετητών:

«ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΟΞΙΑΔΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.»

«ΚΑΠΑ Ε.Π.Ε. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ»

«ΒΑΣΙΣ ΣΥΣΜ – ΜΕΛΕΤΗΤΕΣ – ΣΤΑΤΙΚΕΣ ΥΔΡΑΥΛΙΚΕΣ – ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ Α.Ε.»

«ΗΛΕΚΤΡΟΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ Ε.Π.Ε.»

Στις 5 Απριλίου 1996 υπογράφηκε η σύμβαση για την εκπόνηση της μελέτης μεταξύ του ΥΠΠΟ και των ανωτέρω συμπραττόντων μελετητικών γραφείων, βάσει της οποίας στο δέκατο άρθρο αυτής, υπό τον τίτλο «αμοιβή μελέτης» και υπό στοιχ. 5.1 και 5.2, οι αρχιτεκτονικές και ειδικές αρχιτεκτονικές μελέτες των κτιριακών έργων έχουν υπαχθεί στην κατηγορία IV.

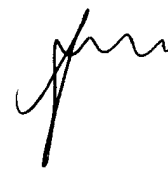
Με την υπ' αριθμ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΔΜΜ/22900/559/8-5-1997 Υπουργική Απόφαση εγκρίθηκε η προμελέτη και δόθηκε εντολή για την εκπόνηση του επόμενου σταδίου, που αφορούσε στην οριστική και στη μελέτη εφαρμογής, οι οποίες εγκρίθηκαν με την υπ' αριθμ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΔΜΜ/24076/721/21-5-1997 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.

Στη συνέχεια, τα μελετητικά γραφεία με διαδοχικές επιστολές τους προς το Υπουργείο Πολιτισμού υπέβαλαν τα εξής αιτήματα: **1)**Υπαγωγή ολόκληρης της αρχιτεκτονικής μελέτης στην κατηγορία V αντί της IV, **2)**Αμοιβή για συμπληρωματικές εργασίες σύνταξης προμελέτης, ποσού 11.500.000 δρχ, λόγω μεταβολών των αρχικών προϋποθέσεων σύνταξης προμελέτης και **3)** Θεώρηση του αυλείου χώρου του κτιριακού συγκροτήματος ως περιβάλλοντος χώρου, διαμόρφωση αυτού στις αρχιτεκτονικές μελέτες και υπαγωγή του στην κατηγορία V

αντί της IV της σύμβασης. Με την υπ' αρ. 39656/958/5-8-1997 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού έγινε δεκτό μόνο το δεύτερο αίτημα και απορρίφθηκαν το πρώτο και το τρίτο. Κατά της απόφασης αυτής τα εν λόγω γραφεία μελετών άσκησαν την από 6-11-1997 αίτηση θεραπείας. Ακολούθως, δε, άσκησαν προσφυγή, ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, κατά της τεκμαιρόμενης απόρριψης από τον Υπουργό Πολιτισμού της αίτησης θεραπείας. Επί της προσφυγής αυτής εκδόθηκε η υπ' αρ. 1100/2002 απόφαση του άνω Δικαστηρίου, με την οποία έγινε αυτή δεκτή, ως προς τα δύο πρώτα γραφεία μελετών, ακυρώθηκε η τεκμαιρόμενη απόρριψη της από 6-11-1997 αίτησης θεραπείας των προσφευγόντων γραφείων και η μεταγενεστέρως εκδοθείσα υπ' αρ.16939/519/8-4-1998 ρητή- απορριπτική της αίτησης θεραπείας πράξη του Υπουργού Πολιτισμού, καθώς και η υπ' αρ.39656/958/5-8-1997 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, κατά το μέρος που απέρριψε το πρώτο και τρίτο από τα αιτήματα των αυτών γραφείων. Περαιτέρω, με την ίδια απόφαση αναγνωρίστηκε ότι η αρχιτεκτονική μελέτη των διατηρητέων κτιρίων του συγκροτήματος και του αυλείου - περιβάλλοντος χώρου, υπάγεται στην κατηγορία V του άρθρου 82 πργ.2 του π.δ/τος 696/1974, βάσει της οποίας πρέπει να υπολογιστεί και η αμοιβή για την εκπόνησή της.

Μετά την έκδοση της 1100/2002 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών και συγκεκριμένα στις 12-3-2003, οι μελετητές υπέβαλαν τα πινάκια υπολογισμού (11^{ος} Λογαριασμός) της διαφοράς της αμοιβής των αρχιτεκτονικών, που προέκυψε, από την εφαρμογή την εν λόγω απόφασης με δήλωση κατανομής του για την πληρωμή αυτής (διαφοράς) ποσού 31.043.100 δρχ ή 91.102,27 € εξ ημισείας (από 50%) μεταξύ των δύο συμπραττόντων γραφείων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατά της υπ' αρ.1100/2002 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών ασκήθηκε αναίρεση, η οποία απορρίφθηκε με την υπ' αρ. 2296/2013 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Μετά την έκδοση της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας τα δύο μελετητικά γραφεία επανήλθαν με τις υπ' αριθμ. 230838/31713/1817/29-11-2013 και 24817/3004/116/31-1-2014 επιστολές τους, αιτούμενα την πληρωμή του 11^{ου} λογαριασμού και επιπλέον την πληρωμή των σχετικών τόκων υπερημερίας, λόγω καθυστέρησης της πληρωμής του επίμαχου λογαριασμού.

Εν όψει των αιτημάτων αυτών υπεβλήθη το ερευνώμενο ερώτημα.

II. Α. Στο άρθρο 11 παρ 9 του Ν.716/1977 «Περί Μητρώου μελετητών και αναθέσεως και εκπόνησεως μελετών (Α' 295) ορίζεται ότι: «Η καταβολή της αμοιβής του μελετητού κατανέμεται ανά στάδιον μελέτης εις προκαταβολήν, ενδιαμέσους πληρωμάς κατά την εκπόνησιν και την υποβολήν εκάστου σταδίου και τα καθοριζόμενα διά Π.Δ/των, εκδιδομένων προτάσει των Υπουργών Συντονισμού και Δημ. Έργων εις ας περιπτώσεις δεν προβλέπονται ταύτα υπό του κατά τας κειμένας διατάξεις Κώδικος Αμοιβών Μηχανικών».

Στο άρθρο 12 του π.δ/τος 194/1979 «περί εκτελέσεως των άρθρων 11 και επόμενα του Ν. 716/1977 περί μητρώου μελετητών και αναθέσεως και εκπόνησεως μελετών (Α'53), ορίζεται ότι «1. Διά πάσαν πληρωμήν εις τον ανάδοχον της αμοιβής του ή μέρος ταύτης συντάσσεται υπ' αυτού και υποβάλλεται προς έλεγχον υπό του επιβλέποντος της μελέτης πιστοποίησης περιλαμβάνουσα ανάλυσιν των διαφόρων πληρωτέων ποσών, μνείαν των στοιχείων επί των οποίων στηρίζεται η πιστοποίησης των ποσών τούτων και το βάσει της πιστοποίησης πληρωτέον εις τον ανάδοχον ποσόν το προκύπτον μετ' αφαιρέσιν των μέχρι της συντάξεως της πιστοποίησης προγενεστέρων πληρωμών.....».

Τέλος, στο άρθρο 104 του π.δ/τος 696/1974 «περί αμοιβών μηχανικών δια σύνταξιν μελετών» (Α' 301) ορίζεται ότι: «1. Η Αμοιβή μελέτης καταβάλλεται τμηματικά και με την έγκριση του οικείου σταδίου της μελέτης. Ο λογαριασμός για την πληρωμή της αμοιβής του μελετητή συντάσσεται από τον μελετητή και υποβάλλεται στην υπηρεσία, η οποία τον ελέγχει, τον διορθώνει όταν απαιτείται και τον εγκρίνει μέσα σε ένα μήνα από την υποβολή του». 2...3. Η πληρωμή εγκριθέντος κατά την παρ. 1 του παρόντος άρθρου λογαριασμού πρέπει να συντελείται εντός διμήνου από της εγκρίσεώς του, μετά την πάροδο του οποίου καταβάλλεται αυτοδίκαια ο τόκος υπερημερίας που ισχύει για τις οφειλές γενικά του Δημοσίου».

Β. Στα άρθρα 12 και 13 του Ν. 1418/1984 «Δημόσια έργα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων» (ΦΕΚ Α23), όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 3 του Ν. 2940/2001, ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 12. Ενστάσεις - Αιτήσεις Θεραπείας.

«1. Κατά των πράξεων ή παραλείψεων της διευθύνουσας υπηρεσίας, που προσβάλλουν έννομο συμφέρον του αναδόχου χωρεί ένσταση, που ασκείται με κατάθεση στη διευθύνουσα υπηρεσία. 2...3. Αν η ένσταση απορριφθεί στο σύνολό της ή μερικώς ή αν παρέλθει άπρακτη η δίμηνη προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου ο ανάδοχος μπορεί να ασκήσει αίτηση θεραπείας σε ανατρεπτική προθεσμία τριών μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης ή από την άπρακτη πάροδο του διμήνου. 4...5...6...7...8. Αν η αίτηση θεραπείας απορριφθεί με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων ή αν ο Υπουργός δεν εκδώσει και κοινοποιήσει την απόφασή του μέσα στην τριμήνη προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου, δικαιούται αυτός που υπέβαλε την αίτηση θεραπείας να προσφύγει στο αρμόδιο δικαστήριο, σύμφωνα με τις διατάξεις του επόμενου άρθρου.

Άρθρο 13. Δικαστική Επίλυση των Διαφορών.

«1. Κάθε διαφορά μεταξύ των συμβαλλομένων μερών που προκύπτει από τη σύμβαση κατασκευής δημοσίου έργου επιλύεται με προσφυγή στο αρμόδιο δικαστήριο κατά τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας ή του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, με την επιφύλαξη των επόμενων παραγράφων.

2. Αρμόδιο Δικαστήριο για την εκδίκαση των διαφορών αυτών είναι το διοικητικό ή πολιτικό εφετείο της περιφέρειας στην οποία εκτελείται το έργο.

3. Της προσφυγής στο εφετείο προηγείται υλοχρεωτικά αίτηση θεραπείας, σύμφωνα με τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου, διαφορετικά η προσφυγή κηρύσσεται απαράδεκτη. Η προσφυγή στο εφετείο ασκείται μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία δύο μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης που εκδόθηκε στην αίτηση θεραπείας ή από τη λήξη της τριμήνης προθεσμίας της παραγράφου 7 του προηγούμενου άρθρου. Εάν το έργο εκτελείται στην Περιφέρεια δύο ή περισσότερων εφετείων, η αίτηση για τον καθαρισμό του αρμόδιου εφετείου, σύμφωνα με την παράγραφο 2, υποβάλεται μέσα στην ίδια δίμηνη ανατρεπτική προθεσμία. Στην περίπτωση αυτή η δίμηνη για άσκηση προσφυγής αρχίζει από τη δημοσίευση της απόφασης του Προέδρου του Συμβουλίου Επικρατείας ή του Αρείου Πάγου. 4...5. Οι αποφάσεις του διοικητικού ή πολιτικού εφετείου είναι αμέσως εκτελεστές. 6. Η αίτηση αναίρεσης κατά των αποφάσεων του πολιτικού εφετείου επιτρέπεται μόνο για τους λόγους που αναφέρονται

στο άρθρο 559 αριθμός 1 έως 7, 9, 16, 17, 19 και 20 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Αν από την εκτέλεση της απόφασης πιθανολογείται κίνδυνος βλάβης, της οποίας η αποκατάσταση δεν είναι εύκολη, μπορεί να διαταχθεί με αίτηση κάποιου από τους διαδίκους η ολική ή εν μέρει αναστολή της εκτέλεσης της προσβαλλομένης απόφασης.

Σημειώνεται ότι με τη διάταξη του άρθρου 4 παρ.3 του Ν.3481/2006 (Φ.Ε.Κ. 162Α) τροποποιήθηκε το άρθρο 13 του Ν.1418/1984 και θεσπίστηκε η επίλυση των διαφορών των συμβαλλομένων μερών και με αγωγή, χωρίς την τήρηση της ενδικοφανούς διαδικασίας, στις περιπτώσεις που η απαίτηση είναι αναγνωρισμένη και εκκαθαρισμένη, διάταξη η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ.5 του ίδιου νόμου, ισχύει και στις ήδη εκτελούμενες κατά την έναρξη της ισχύος του, συμβάσεις έργων. Πριν από την έναρξη ισχύος του Ν.3481/2006, το ένδικο βοήθημα το ασκούμενο επί διαφοράς που ανέκυπτε κατά την εκτέλεση δημοσίου έργου, ήταν εκείνο της προσφυγής, στην οποία όμως, μπορούσε να σωρευτεί και αίτημα καταψήφισης ή αναγνώρισης της σχετικής χρηματικής αξίωσης. Κατ' εξαίρεση, κατά τη νομολογία (βλ.ΣτΕ 1557/2013, 865/2011, 2229,1074/2009 κ.α.) ήταν επιτρεπτή και η άσκηση ευθείας αγωγής αποζημίωσης, εκδικαζόμενης σε πρώτο και τελευταίο βαθμό από το αρμόδιο Διοικητικό Εφετείο, επί διαφοράς από την εκτέλεση δημοσίου έργου, εφόσον είχε ήδη αναγνωρισθεί η αξίωση του αναδόχου και επιδίωκε πλέον αυτός την ικανοποίησή της.

Γ. 1. Στο άρθρο 251 του Α.Κ. ορίζεται : « Η παραγραφή αρχίζει από τότε που γεννήθηκε η αξίωση και είναι δυνατή η δικαστική επιδίωξη της ».

2. Στο Ν.2362/1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού, Ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (Α' 247), ο οποίος άρχισε να ισχύει, κατά το άρθρο 119 αυτού, από 1.1.1996 και ο οποίος εφαρμόζεται στην υπό έρευνα υπόθεση, ορίζονται τα εξής, ως προς την παραγραφή των απαιτήσεων κατά του Δημοσίου :

Άρθρο 90 παρ.1 : «Οποιαδήποτε απαίτηση κατά του Δημοσίου παραγράφεται μετά πενταετία, εφόσον από άλλη γενική ή ειδική διάταξη δεν ορίζεται βραχύτερος χρόνος παραγραφής αυτής.2...3...4...5...6.Χρηματική απαίτηση κατά του Δημοσίου, που έχει αναγνωρισθεί σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται από τη νομοθεσία περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ή που έχει βεβαιωθεί με τελεσίδικη δικαστική

απόφαση ή για την οποία έχει εκδοθεί τίτλος πληρωμής, υπόκειται σε παραγραφή πέντε ετών, που αρχίζει από την αναγνώριση ή την τελεσιδικία ή την έκδοση του τίτλου πληρωμής, αντίστοιχα.

Άρθρο 91. Έναρξη παραγραφής απαιτήσεων κατά του Δημοσίου.

«Επιφυλασσόμενη κάθε άλλης ειδικής διατάξεως του παρόντος η παραγραφή οποιασδήποτε απαιτήσεως κατά του Δημοσίου αρχίζει από το τέλος του οικονομικού έτους μέσα στο οποίο γεννήθηκε και ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξη αυτής. Προκειμένου όμως περί δασμών, φόρων, τελών και λοιπών δικαιωμάτων που εισπράττονται στα Τελωνεία, η παραγραφή αρχίζει από της βεβαίωσης αυτών».

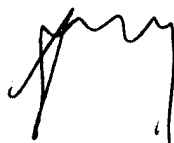
Περαιτέρω, στα άρθρα 92 και 93 του νόμου αυτού διαλαμβάνονται ρυθμίσεις σχετικά με την αναστολή και διακοπή της παραγραφής των χρηματικών απαιτήσεων κατά του Δημοσίου.

III. Από τις ανωτέρω διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, συνάγονται τα ακόλουθα:

1. Η καταβολή της αμοιβής του μελετητή για την εκπόνηση μελετών κατανέμεται ανά στάδιο μελέτης, κατόπιν υποβολής απ' αυτόν λογαριασμού. Σε περίπτωση υποβολής λογαριασμού (πιστοποίησης) εκ μέρους του αναδόχου του έργου, η διευθύνουσα υπηρεσία υποχρεούται, εντός μηνός από της υποβολής του, να προβεί στον έλεγχο του και ή να τον εγκρίνει, όπως υποβλήθηκε, ή να αρνηθεί παντελώς την έγκρισή του ή να προβεί σε διόρθωση και, εν συνεχεία, σε έγκρισή του ή, αν είναι δυσχερής η διόρθωση, να τον επιστρέψει στον ανάδοχο προς ανασύνταξη και επανυποβολή. Αν η ανωτέρω προθεσμία παρέλθει άπρακτος, αν, δηλαδή η διευθύνουσα υπηρεσία δεν προβεί σε καμία από τις ανωτέρω ενέργειες, ο υποβληθείς λογαριασμός θεωρείται, ανεξαρτήτως τυχόν πλημμελειών του, αυτοδικαίως εγκριθείς (ΣΤΕ 3321,989,865/2011, 3236/2008,1497/2006, πρβλ. ΑΕΔ 8/2004,ΣΤΕ3615/2008, 1153/2006 και ΣΤΕ2494/2013 Ολομ.). Στη τελευταία αυτή περίπτωση, αν δεν πληρωθεί εντός διμήνου από της (αυτοδίκαιης) έγκρισής του, γεννάται αυτοδικαίως, από του χρονικού αυτού σημείου υποχρέωση της Διοίκησης να καταβάλει στους μελετητές τόκους υπερημερίας (πρβλ. ΣΤΕ2705/2002, 2534/2007,989/2011 κα). Βεβαίως, με την 2494/2013 απόφαση του ΣΤΕ (Ολομ.) κρίθηκε ότι διάταξη του άρθρου 104 του πδ/τος 697/74 ερμηνευόμενη ενόψει,

αφενός μεν του σκοπού της θεσπιζόμενης με αυτή ρύθμισης, ο οποίος συνίσταται στην απρόσκοπτη, με την τακτική τμηματική πληρωμή του αναδόχου, εκτέλεση της συμβάσης και την εντός του προβλεπομένου χρονοδιαγράμματος εκπόνηση της μελέτης, αφετέρου δε της υποχρέωσης τήρησης της αρχής της νομιμότητας, έχει την έννοια ότι με την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας του μηνός, που προβλέπεται για τον έλεγχο, την τυχόν απαιτούμενη διόρθωση και την έγκριση του λογαριασμού, ο λογαριασμός θεωρείται μεν εγκεκριμένος, η Διοίκηση όμως διατηρεί την εξουσία, και μετά την παρέλευση της τασσόμενης προθεσμίας ελέγχου και έγκρισης του λογαριασμού, να προβεί σε έλεγχο αυτού, αρνούμενη, ρητώς ή σιωπηρώς, να καταβάλει ποσά ή αναζητώντας, κατά τις κείμενες διατάξεις (του εθνικού και του κοινοτικού δικαίου) ως μη νομίμως ή αχρεωστήτως, ήδη καταβληθέντα ποσά του επίμαχου λογαριασμού, τα οποία δεν οφείλονται για οποιονδήποτε λόγο στον ανάδοχο, δεδομένου μάλιστα ότι ο έλεγχος αυτός επιβάλλεται για λόγους προστασίας του δημοσίου χρήματος, εθνικού ή κοινοτικού (προκειμένου περί συγχρηματοδοτούμενου με πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης έργου).

2. Στα άρθρα 12 και 13 του Ν.1418/1984, όπως τροποποιήθηκαν τα οποία, σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ.1 του ν.716/1977, και μετά την κατάργηση του ν.δ/τος 1266/1972 (Α' 198) έχουν ανάλογη εφαρμογή και επί εκπονήσεως μελετών (ΣΤΕ 2494/2013, ΣΤΕ 4427,768/2011, 3809/2009, 3236,1682/2008,3198, 2083/2005,3210/2004 κ.α.) διαγράφεται διαδικασία διοικητικής και περαιτέρω δικαστικής επίλυσης των διαφορών από συμβάσεις δημοσίων έργων. Όπως δε, έχει κριθεί, παγίως, κατά την έννοια των άνω διατάξεων του Ν.1418/2014 και των άρθρων 94 (παρ.1 και 2) του Συντάγματος, 2 του ν.1406/1983 (Α'182) όταν εκδίδεται από τη Διοίκηση πράξη βλαπτική για τον ανάδοχο δημόσιου έργου, όπως λογαριασμοί (πιστοποιήσεις) που, είτε δεν έχουν εγκριθεί από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, είτε έχουν εγκριθεί με διορθώσεις, αυτός οφείλει, επί ποινή απαραδέκτου, πρώτα να ακολουθήσει την προβλεπόμενη διαδικασία διοικητικής επίλυσης της διαφοράς και, μόνο, κατόπιν να ασκήσει προσφυγή στο αρμόδιο Διοικητικό Εφετείο, είτε κατά της πράξης, στην οποία η διαδικασία αυτή κατέληξε, είτε κατά της παράλειψης έκδοσής της. Όταν, όμως, δεν πρόκειται περί βλαπτικής για τον ανάδοχο πράξης της Διοίκησης, αλλά, αντίθετα, περί πράξης της οποίας

αυτός επιδιώκει την υλοποίηση, όπως επί πράξης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας περί έγκρισης του τελικού ή ενδιάμεσου λογαριασμού του έργου, η οποία αποτελεί την πιστοποίηση για την πληρωμή του, τότε, στην περίπτωση που, στη συνέχεια, η Διοίκηση αρνείται να ικανοποιήσει τη σχετική απαίτησή του, το ένδικο μέσο με το οποίο ο ανάδοχος μπορεί να διεκδικήσει δικαστικά την απαίτησή του, είναι η ευθεία αγωγή για αποζημίωσή του, η οποία εκδικάζεται σε πρώτο και τελευταίο βαθμό από το αρμόδιο Διοικητικό Εφετείο (ΣΤΕ 2403/2012, 865/2011, 1077/2010, 1591/2007κα.).

3. Από τις διατάξεις των άρθρων 90 παρ.1, 91 του Ν.2362/1995 και αρθ.251 του ΑΚ. προκύπτει ότι οποιαδήποτε απαίτηση κατά του Δημοσίου παραγράφεται μετά παρέλευση πέντε ετών αφότου γεννήθηκε η σχετική αξίωση και είναι νομικώς δυνατή η δικαστική επιδίωξή της. Ως προς τη δυνατότητα δικαστικής επιδίωξης της απαίτησης γίνεται πάγια δεκτό, από τη νομολογία και τη θεωρία, ότι αυτή αποκλείεται μόνο όταν συντρέχουν νομικά (και όχι πραγματικά) κωλύματα που καθιστούν αδύνατη τη δικαστική επιδίωξη αυτής (πρβλ. 138/2013 Γνμδ. Ν.Σ.Κ., ΑΠ.1270/2003).

IV. Εν προκειμένω, τα άνω γραφεία μελετών, αφού τήρησαν την επιβαλλόμενη από το νόμο ενδικοφανή διαδικασία, άσκησαν προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, κατά των πράξεων και παραλείψεων της Διοίκησης, με τις οποίες βλάπτοντο τα έννομα συμφέροντά τους. Με την υπ' αριθμ. 1100/2002 απόφαση του άνω δικαστηρίου έγινε δεκτή η προσφυγή και ακυρώθηκαν οι σχετικές διοικητικές πράξεις. Η απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών ήταν αμέσως εκτελεστή, σύμφωνα με την πργ.5 του άρθρου 13 του Ν.1418/1984. Άλλωστε, το Δημόσιο δε ζήτησε την αναστολή εκτέλεσης της απόφασης αυτής, σύμφωνα με την πργ. 6 του προαναφερόμενου άρθρου (βλ.ΣΤΕ Ε.Α. 296/2011).

Στη συνέχεια και συγκεκριμένα στις 12-3-2003, τα γραφεία μελετών υπέβαλαν πινάκια υπολογισμού της διαφοράς (11^{ος} λογαριασμός) της αμοιβής των αρχιτεκτονικών μελετών, διαφορά που προέκυψε από την εφαρμογή της απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Ο εν λόγω λογαριασμός μετά την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας του μηνός για τον έλεγχο και την τυχόν διόρθωσή του θεωρείται ότι εγκρίθηκε αυτοδίκαια. Περαιτέρω, και δεδομένου ότι ο λογαριασμός δεν πληρώθηκε εντός διμήνου από την αυτοδίκαιη έγκρισή του γεννήθηκε υποχρέωση της Διοίκησης για την καταβολή στους μελετητές και τόκων

υπερημερίας. Τα εν λόγω ποσά οι μελετητές μπορούσαν να διεκδικήσουν με αγωγή ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Όμως, οι μελετητές ουδέν έπραξαν μέχρι το 2013, οπότε και ζήτησαν εκ νέου την πληρωμή του λογαριασμού και των τόκων υπερημερίας.

Ενόψει όμως των παραπάνω, η αξίωση των μελετητών έχει υποκύψει στην παραγραφή του άρθρου 90 πργ.1 του Ν.2362/1995, η οποία άρχισε από το τέλος του έτους 2003, όταν υποβλήθηκε ο λογαριασμός και εγκρίθηκε αυτοδίκαια, διότι από το χρόνο αυτό η αξίωση τους ήταν εκκαθαρισμένη και ήταν δυνατή η δικαστική της επιδίωξη και συμπληρώθηκε το 2008, εφόσον σύμφωνα με το διδόμενο, από την υπηρεσία, ιστορικό, μεταξύ των ετών 2003 έως 2008 δεν μεσολάβησαν διακοπτικά ή ανασταλτικά της παραγραφής γεγονότα, όπως αυτά αναφέρονται στις διατάξεις των άρθρων 92 και 93 του Ν.2362/1995.

Υ. Κατ' ακολουθίαν όλων των παραπάνω, στα τεθέντα ερωτήματα αρμόζει, κατά την ομόφωνη γνώμη του Στ' Τμήματος του ΝΣΚ, η απάντηση ότι οι αξιώσεις των γραφείων μελετών για την καταβολή των ποσών που αντιστοιχούν 1) στον 11^ο λογαριασμό του έργου «Εκπόνηση της αρχιτεκτονικής, στατικής και Η/Μ μελέτης και των τευχών δημοπράτησης για την Αξιοποίηση του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου Αίγινας και τη μετατροπή του σε Διαχρονικό Μουσείο και 2) στους τόκους υπερημερίας για τη μη πληρωμή του εν λόγω λογαριασμού, έχουν υποκύψει στην πενταετή παραγραφή του άρθρου 90 του Ν.2362/1995 και η Υπηρεσία δεν μπορεί να εξοφλήσει τις αξιώσεις αυτές.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 22/1/2015

Ο Πρόεδρος του Τμήματος

Πέτρος Τριανταφυλλίδης

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η εισηγήτρια

Αγγελική Χ. Καστανά

Νομική Σύμβουλος του Κράτους